

La xarxa i el centre

“La llavor còsmica original a partir de la qual es desenvolupa el nostre univers, resulta ser una nou diminuta” Stephen Hawking.

Què significa aquesta afirmació? Potser ens diu que per comprendre com funciona l'univers hem d'observar d'una manera molt detallada el comportament de la natura, així com ho feien antigament. Potser podem arribar a comprendre la formació del cosmos a partir de la percepció simbòlica i l'estudi científic d'una llavor:

“Estem avesats a la idea que els esdeveniments estan causats per altres esdeveniments anteriors, els quals a la seva vegada estan causats per esdeveniments encara anteriors.

Hi ha una cadena de causalitats que s'estira cap al passat, però suposem que aquesta cadena tingués un començament de manera que hi hagués un primer esdeveniment. Quina fou la causa? És possible que l'univers comences en una gran explosió, un moment en què tot l'univers i tot el que conté estava comprimit en un punt de densitat de matèria infinita. Uns parlen de 10 tones per 1cm³ i la temperatura d'uns 10 mil milions de graus. Les observacions indiquen que la densitat fou probablement d'un 1 seguit de 72 zeros és a dir d'un bilió de bilions, de bilions, de bilions, de bilions, de tones per cm³. Aquest estat fou anomenat “àtom primordial” pel sacerdot científic George Lamaître. Aquest estat l'anomenem actualment el “Big Bang””.

Per fer-nos una idea i refrescar-nos la memòria podem repassar les dades científiques que ja coneixem. El sol és una de les 400.000 milions d'estrelles que hi ha en una galàxia que anomenem Via Làctia. Aquesta galàxia és com, un gran disc, i el nostre Sol està situat en un dels braços de l'espiral. Tota la galàxia, també anomenada “nebulosa”, té una dimensió de 90.000 anys llum: això vol dir que la llum triga aquest nombre d'anys en anar d'una punta a l'altra de la galàxia. Existeixen més de cent mil milions de galàxies a l'univers, i cada una d'aquestes galàxies té cent mil milions d'estrelles, ara només ens cal multiplicar la quantitat de galàxies per la quantitat d'estrelles, això suposa per l'enteniment humà quelcom inabastable. Una altra dada per tenir en compte sobre les distàncies que ens belluguem és que la galàxia més propera a la Via Làctia és la nebulosa Andròmeda, que es troba a dos milions d'anys llum de la nostra galàxia.

La gran explosió, l'explosió de la llavor o millor dit, el descobriment de l'expansió de l'univers fou una de les grans resolucions intel·lectuals del s.XX. Aquesta expansió m'agradaria equiparar-la a com es comporta la llavor d'un arbre.

Des d'una interpretació personal vull pensar que en una llavor hi podem intuir tota l'essència de l'univers, un arxiu codificat que s'emmagatzema gelosament en el seu mateix centre, configurant així una complexa xarxa de causalitats que s'expandeixen exponencialment cap a l'infinit.

La llavor té un procés d'expansió que finalment quan esclata genera una cadena de mutacions espectaculars per esdevenir planta, després arbre i finalment fruit d'on surt la llavor per generar altre cop el mateix procés. Tan sols mirant aquest procés podem arribar a entendre una part significativa del mecanisme del cosmos.

L'univers es comporta com una llavor; “al principi va ser la llum”. Antics texts sumeris ja parlen d'aquest fenomen des d'uns paràmetres científic-religiosos, segles després els jueus fortament influenciats per aquesta cultura ho transcriurien a l'antic testament des d'una concepció plenament divina.

Però si estudiem els filòsofs grecs trobarem que Anaxàgores (500-428 a.C.) ja creia que la natura estava feta d'un nombre infinit de partícules diminutes i invisibles a l'ull. Tot pot dividir-se en parts encara més petites, però fins i tot en les parts més petites hi ha fragments de la resta de totes les coses. L'exemple actual seria que cada cèl·lula del cos humà explica detalladament com estan fetes les altres cèl·lules, hi ha doncs una mica de tot en cada cèl·lula. El tot existeix en cada part minúscula. Anaxàgores deia que aquestes partícules minúscules que tenen una mica de tot, eren llavors.

Partim d'un origen que és la llavor; aquesta es va expansionant fins a formar un arbre amb les seves branques, les seves fulles, els seus fruits i finalment amb les llavors dels seus fruits. Les branques serien les galàxies, les fulles la radiació còsmica, els fruits els sistemes solars i les llavors els planetes.

Existeixen escrits en l'època semítica i minoica que parlen sobre l'arbre-microcosmos, es tracte d'un microcosmos perquè repeteix el paisatge còsmic, perquè és un reflex del tot. L'arbre amb la seva regeneració periòdica, manifesta el poder sagrat en l'ordre de la vida, l'arbre acaba per expressar per sí mateix el cosmos al incorporar-se, sota una forma aparentment estàtica, la força, la vida i la capacitat de renovació periòdica del cosmos. De la mateixa manera que les galàxies s'estan separant, les branques de l'arbre es separen. Al principi tenen un creixement ràpid, però després van alentint el ritme d'expansió. En la tradició índia l'arbre còsmic representa el cosmos sota la forma d'un arbre gegant. En el Bhagavad Gîtâ, l'arbre còsmic arriba a expressar no només l'univers, sinó a més la condició de l'home en el món. També trobem que hi ha una vella doctrina de l'Índia que diu que el món constantment es plega i es desplega, i així s'alterna allò que els hindús anomenen “Dia de Brahma” i allò que anomenen “Nit de Brahma”. Aquesta idea, òbviament, harmonitza millor amb el fet que l'univers s'expandeixi i es contraigui en un etern procés cíclic. És curiós com una teoria tan antiga competeixi amb les teories de més rigor científic de la nostra època.

Hi ha moltes teories sobre el futur de l'univers: dues de les més conegudes són la gran implosió, el que se'n diu el “big crunch” on tota la matèria seria xuclada cataclísmicament en un immens pou de gravitació, fixem-nos com coincideixen la vella doctrina índia sobre la teoria del món que contínuament es plega i es desplega, l'altra teoria consistiria en un llarg

sospir glacial en que tot s'aniria exhaurint, fins que les darreres estrelles s'apagarien després d'haver acabat el seu combustible. És com qualsevol altre element de la natura, un pi per exemple. Aquest quan es mort s'asseca, cau i s'esmicola desintegrant-se sense fer escarafalls, en silenci.

Després de podrir-se es regenera en matèria orgànica. Potser l'univers també pot tenir un comportament regeneratiu com apunta la teoria del "Big Crunch" el que jo en dic "regeneratio ad infinitum" regeneració fins a l'infinit, el que no sabem és cap a on, ni de quina manera. Per calcular el final i predir-lo, hem de conèixer de manera molt detallada l'origen, per això els científics construeixen màquines immenses com l'accelerador de partícules per simular les condicions del principi de la formació de l'univers i d'aquesta manera poder fer els seus càlculs per conèixer amb molta exactitud l'evolució final del cosmos (si és que hi ha un final).

L'experiència personal, em referma que el coneixement genètic de l'home forma part dels seus records o arquetips ancestrals alhora d'explicar-se a si mateix, a través de la natura i dels símbols, dels seus orígens, de la seva existència i la relació amb el cosmos i el destí d'ambdós (home-cosmos).

Així s'entén que en totes les cultures antigues tinguin tants punts de confluència, potser és perquè en totes les parts hi trobem la mateixa situació fonamental i global i la mateixa tendència a celebrar un esdeveniment còsmic en un microcosmos, sigui a través d'una simbologia o de l'observació empírica.

L'antiguitat explica a base de símbols el funcionament de l'univers, perquè no disposa de mitjans i metodologies científiques per explicar-ho d'una manera absoluta, per tant fa ús de la natura i de la simbologia (que per altra banda esdevé universal) per entendre el cosmos. Observem que efectivament, en la natura gairebé tots els seus elements es comporten com qualsevol altre fenomen de l'univers.

El terme de símbol s'hauria d'aplicar exclusivament a aquells símbols que perllonguen una hierofania(1) o constitueixen per sí mateixos una revelació. El símbol per tant esdevé la forma autònoma de la revelació.

El simbolisme solidaritza a la persona, per un cantó amb el cosmos i per un altre amb la comunitat a la que pertany, alhora que permet el pas o la circulació d'un nivell a un altre, integrant tots aquests nivells i tots aquests plans, però sense fusionar-los. La tendència a coincidir amb el tot ha d'entendre's com una tendència a integrar el "tot" en un sistema, a reduir la multiplicitat a una "situació" única, fent-la al mateix temps el més transparent possible. Per aquest simbolisme l'home arriba a tenir plena consciència de la seva situació en el cosmos i a expressar-se a si mateix d'una manera coherent. Les experiències macrocòsmiques deixen de ser per l'home exteriors i en definitiva estranyes i li revelen la seva pròpia existència i el seu propi destí.

Crec que el símbol, tal i com el coneixem, va ser el primer llenguatge humà representat en imatge, és l'arquetip per excel·lència, tant potent com universal i sagrat, d'una transcendència que va més enllà de la raó i convertint-se en genètica de la nostra representació que integra d'una manera molt simple i potent un significat universal de les coses que ens envolten, des de la quotidianitat fins al més transcendent, per això intueixo que tot està interconnectat ja que tot parteix des d'un mateix origen i l'art finalment és un dels catalitzadors d'aquesta xarxa.

La interconnexió del "Tot" es fa des del no res, o des del més minúscul fins al tot més absolut. Dit això, es pot concebre la idea que l'art pot esdevenir l'enllaç entre natura i home, entre home i transcendència, entre transcendent i natura. Tanmateix ha de ser el catalitzador entre el físic i l'espiritual, el que és material i metafísic...succeint-se dualitats contraposades i complementàries sense fi.

"Ritual d'iniciació als misteris sagrats" I.

La xarxa i el centre 2009-10

La xarxa, aspectes formals i conceptuals

Membrana
Trama
Retícula
Interconnexió
Expansió, infinit, univers...

El centre, aspectes formals i conceptuals

Niu, habitacle, matriu, nucli, llavor..

nici, origen, principi, gestació...
creixement, regeneració, cicle...